

บทบรรณาธิการ

นับวันสถาบันการศึกษายิ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าปัจจัยภายนอกส่งผลกระทบต่อแนวคิดในการจัดการศึกษาของแต่ละสถาบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทิศทางการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการประกันคุณภาพซึ่งบีบบังคับกดดันการจัดการศึกษาหลักสูตรต่าง ๆ ให้ตอบสนองความต้องการจากภายนอก ในโอกาสที่หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้เปิดสอนและผลิตบัณฑิตด้านภาษาและวรรณกรรมไทยครบ ๔๐ ปีในปี ๒๕๕๗ นี้ วารสารวรรณวิทัศน์ได้นำบทความวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรซึ่งได้ดำเนินการในช่วงปี ๒๕๕๔ มาเผยแพร่ พร้อมด้วยบทความวิชาการและวิจัยเกี่ยวกับภาษาและวรรณกรรมไทยในแง่มุมที่หลากหลาย

บทความเรื่อง หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย: ความเป็นไปในปัจจุบันและอนาคต ของคณะผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาเนื้อหาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงสำรวจหลักสูตรอื่นและทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มความต้องการความรู้ในเชิงประยุกต์ที่เพิ่มมากขึ้นและความต้องการความรู้เฉพาะด้านที่ลดน้อยลง จากแนวโน้มความต้องการดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าบทความเรื่อง พลังภาษา พลังความคิด: สัมฤทธิ์ผลในการเขียน ของวัลลภา วิทยาวักษ์ ซึ่งเสนอแนวทางการสร้างสรรค์งานเขียนอย่างมีพลังและมีสัมฤทธิ์ผล เป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นการประยุกต์ความรู้ด้านภาษาไทยเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ ซึ่งตอบสนองการให้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

ผลการวิจัยหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยซึ่งเสนอในบทความแรกยังสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยอีกส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการจัดหลักสูตรนอกเหนือจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจและการประกันคุณภาพ นั่นคือความต้องการของผู้เรียนและผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งทำให้เกิดคำถามสำคัญส่งกลับมายังหลักสูตรซึ่งจัดการเรียนการสอนภาษาและวรรณกรรมไทยว่าตอบสนองเพียงใดต่อความต้องการเหล่านั้น นับเป็นปัญหาท้าทายวงการภาษาและวรรณกรรมไทยศึกษาซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาค้นคว้าเพื่อสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้ทาง

วัฒนธรรมของไทยในบริบทของภาษาและวรรณกรรม บทความอีก ๔ เรื่องในฉบับนี้ สะท้อนบทบาทของภาษาและวรรณกรรมไทยศึกษาในแง่มุมดังกล่าว

บทความเรื่อง สำนวนภาษาไทยถิ่น: ความหลากหลายทางพื้นที่ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ของสุรัตน์ ศรีราษฎร์ และบทความเรื่อง ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อของชาวไทลื้อ ๒ กลุ่มอายุ ที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ของพรทิพย์ เจริญจินดา เป็นบทความที่ศึกษาถึงวัฒนธรรมทางภาษาซึ่งสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างถิ่นต่าง ๆ รวมถึงวัฒนธรรมส่วนกลาง ในขณะที่บทความเรื่อง ธัมม คาถา และพระสูตรกับกระบวนการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ในพิธีสืบทอดตำนานนา ของเชิดชาติ หิรัญโร และรองเท่าในวรรณคดีไทย ของณัฐา คำชู แสดงให้เห็นทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อที่ไหลเวียนอยู่ในสังคมผ่านการศึกษาตัวบทวรรณกรรมและพิธีกรรม

ความรู้ในเรื่องเหล่านี้ไม่มีคำตอบเชิงรูปธรรมที่เห็นได้ชัดว่าจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร แต่ความรู้เช่นนี้เป็นสิ่งสะสมซึ่งล้วนมีส่วนสร้างความรู้ความเข้าใจสังคมวัฒนธรรมที่เราอาศัยอยู่ร่วมกันในความแตกต่างหลากหลาย มองในแง่นี้ วงการภาษาและวรรณกรรมไทยศึกษาอาจต้องตั้งคำถามกลับไปยังสังคมด้วยเช่นกันว่า หากการเรียนการสอนภาษาและวรรณกรรมไทยมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประโยชน์ใช้สอยแต่เพียงอย่างเดียวแล้ว องค์ความรู้ด้านภาษาและวรรณกรรมไทยอันได้รับการยกย่องว่าเป็น “วัฒนธรรมของชาติ” จะมีการสานต่อและสร้างใหม่อย่างไร

เสาวณิต จุลวงศ์